

Policy brief „Моят град“ - синтез на идеи на "Живата Лаборатория" за трансформиране на града по отношение на гражданска включеност, отвореност и интеркултурност

Резюме: Целта на този полиси бриф е синтезирайки резултатите от иновативния метод „Жива лаборатория“, реализиран в рамките на проект „Овластяване на млади мигранти и бежанци чрез иновативни практики за по-включваща (пост)пандемична и (пост)кризисна България“, да артикулира препоръки към столичния град, насочени към политиките му по отношение на гражданска включеност, отвореност и интеркултурност.

Градовете на 21 век са динамични и сложни организми, независимо дали са осъзнати и управлявани като такива. София, която се вписва в много от световните и европейски градски динамики, има възможност да изпревари негативите от някои процеси като инвестира в политики, които да са насочени към това да подобри възможностите за гражданско участие чрез отвореност и интеркултурност. Два мощни ресурса биха могли да бъдат мобилизирани в това направление – младите и мигрантите. Осъзнавайки потенциала, който младежите мигранти и българи носят в себе си като 'трансформатори' на града, „Политическа и гражданска обсерватория: миграция, дигитализация, климат“, организира на 27 юни 2021 г. иновативната „Жива лаборатория“, която включи съвместна интеркултурна обиколка на София под наслов „Sofia through a different lens“, както и уъркшоп/дискусия. Участие взеха повече от 30 млади хора на възраст между 15 до 30 години от различни държави (Иран, Сирия, Ирак, Афганистан, България, Франция, Германия, Того, Нигерия, Англия, Палестина и Мароко). Разказът за межкултурното разнообразие в архитектурното и като цяло градското пространство на София протече на 5 езика (български, английски, арабски, френски и фарси). Провеждането на лабораторията преследва двойка цел: от една страна, тя е насочена към овластяването на младите мигранти и бежанци, давайки им възможност да се чувстват активни актьори в своя град, за който да създават и обменят визии и идеи; от друга, е свързана с желанието за създаване на инкубатор за идеи и иновативни практики за креативно трансформиране на града чрез въвличане на активни младежи (местни и чужденци) и създаване на условия за взаимодействие в процеса на градската трансформация.

В съвременния глобален свят трансформацията на градовете минава и през способността им да бъдат отворени. Терминът „отвореност“ се използва в различен контекст и с различни значения, въпреки че общата идея е приемането на различността и новаторството. За някои той означава възможност за приемане на промяна и нови идеи, за други е свързан с възможността на обществото да интегрира различията, а за мнозина отразява желанието за вглеждане в нови хоризонти и дългосрочни цели. Идеята за отвореност, приложена на равнище град, се отнася преди всичко до това как и доколко градовете осигуряват достъп до идеи и хора, как и доколко дават възможности чуждестранните общности да се интегрират и да участват в живота на града. Отвореността на градовете беше и дори все още е подложена на сериозно изпитание в контекста на пандемичната криза, на която един от най-видимите изразители е затвореност, отново

разбирана в разнообразието на възможните интерпретации. Кризата има множество последствия, но ограничаването на мобилността (социална и пространствена) и нарастването на социалното неравенство и изключване са сред най-видимите. Сред най-силно засегнатите са именно младежите, а особено уязвими са различните (социално, културно, етнически, религиозно и т.н.).

Социалните дистанции и предразсъдъците към различните в България не са плод на пандемичната криза и са били обект на анализ в не едно изследване. Така например през 2018 г., проучване на Европейската комисия показва, че българите са най-малко толерантни към мигрантите в ЕС. Едва 15% от запитаните по това време отговарят положително на въпроса дали биха приели мигрант да им бъде колега, лекар, съсед или да им влезе в семейството. За сравнение, същото проучване показва, че в ЕС средно 57 на сто от хората нямат нищо против да работят и се познават с мигранти.

Интересни данни за социалните дистанции към чужденците дава едно съвместно изследване на ВКБООН и БАН от 2020 г., което е фокусирано върху бежанците и хората, търсещи международна закрила. В него биват потвърдени някои от наблюденията, описани и в по-ранни проучвания, но много ясно е открито това, че липсата на информация от първа ръка води до нагласи, основани на утвърдени стереотипи и информация, споделяна от медиите.

Това, което е ясно, е че са необходими усилия и инициативи в посока на стимулиране на социалната солидарност и кохезия в обществото. Това е особено важно в контекста на креативната градска трансформация.

Въз основа на тези констатации и в резултат от анализа на информацията и резултатите от проведената “Жива лаборатория”, поставяйки във фокуса пост-пандемичния, мобилен и променящ се град, могат да бъдат открити няколко основни дефицита, обособени в три категории:

1. Необходимост от реализиране на практически инструменти, които изразяват/стимулират обогатяването и развитието на културната среда

Това е пряко свързана с актуалната до пандемията динамика на културно мултиплициране, диалогичност и обмен на европейските градове. Този процес е структурно променен, тъй като формално този обмен е ограничен, но той продължава макар с по-ниски темпове. Поради това, културното многообразие е важен елемент от удържане на съвременната идентификация на градските общности.

2. Подкрепа на социалната солидарност и вътрешнообщностно взаимодействие

Кризисните времена са възможност за откриване и иновации. В този случай под “откритие” се разбира по-скоро преоткриване на съседа, близкия, сънародника или човека, говорещ на същия език. Именно във време на криза се повишава нуждата от включване в организираната централна институционална помощ, също и мрежовата и междуличностна подкрепа и солидарност. Тя, разбира се, не може да бъде създадена ex nihilo, но може да бъде подкрепена при видимите автентични възможности.

3. Стъпки към интегриране към софийския обществен климат, включване, местна и групова кохезия

Новото и непознатото лице в града е един от символите на променящия се непрекъснато град. София не прави изключение. Изхождайки от творческите възможности на предишните две точки, то кохезията и интеграционното опознаване с жителите на българската столица е от съществена необходимост, когато говорим за обща и посткризисна групова идентификация и споделена визия за градска трансформация.

Препоръки:

1. Стартване на ежегоден интеркултурен младежки фестивал – културно събитие, в което новите граждани (представители на различни общности от ЕС и трети страни) да покажат своята културна добавена стойност. Той би могъл да бъде в основата на обогатяване на възможностите за създаване на споделени културни пространства и практически случващ се межкултурен диалог – чрез езика на културата, изкуството и спорта (творчески работилници и изложби, литературни четения, музикални изяви, кулинарни събития, спортни игри и надпревари и т.н.).
2. Създаване на дигитална платформа за обмен на идеи, проблеми, възможности, която да служи както мост за общуване между самите мигранти, така и като канал за комуникация със заинтересовани актьори от публичния и частния сектор на приемното общество. Функционирането на такава платформа е предпоставка и възможен инструмент за ограничаване на социалната и икономическа изолация и за преодоляване на факторите, ограничаващи възможностите за мобилност (в професионален и образователен аспект, но и с оглед на жизнено пространство и намиране на дом).
3. Организиране на „Живи лаборатории“ – мобилни, тематични и включващи различни групи на града (бежанци, мигранти, местни). “Живата лаборатория” представлява социална екосистема, която е отворена към иновациите и поставя в центъра заинтересованите страни (Pallot 2009). Основана на принципа на съвместно проучване и дефиниране на проблемите, експериментиране и оценка на различни стратегии, иновативни визии и креативни подходи, тези лаборатории биха могли да функционират като мощни инкубатори на идеи, овластяващи участниците да бъдат един от двигателите на креативната градска трансформация в контекста на гражданска включеност и участие, отвореност и интеркултурност.

Автори: д-р Евелина Стайкова, доц. Ивайло Марков и Радослав Тодоров

Библиография

Стайкова, Е. (2021) Градски политики и местна демокрация в началото на XXI век, НБУ:София

Енчева, С. (2020) Социалната дистанция – в епидемиологичен и социологически смисъл В: ТОЕСТ, 04.04.2020 г., достъпно на <https://toest.bg/sotsialnata-distantsiya/>, изпозвано на 22.07.2021 г.

European Commission, 2018. *Eurobarometer survey 469: Integration of immigrants in the European Union*, s.l.: European Union.

Empowerment
of young migrants and refugees
through innovative practices for more inclusive
(post) pandemic and (post) crisis Bulgaria

Policy and Citizens' Observatory

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active**
citizens fund
<https://www.activecitizensfund.bg>

UNHCR and BAS, 2020. *Survey on public attitudes towards refugees and asylum seekers in Bulgaria 2019 – 2020*, s.l.: UNHCR.

Pallot, M. (2009) The Living Lab Approach: A User Centred Open Innovation Ecosystem. [Webergence Blog](#).

Полиси брифът е съставен от „[Политическа и гражданска обсерватория: миграция, дигитализация, климат](#)“ в рамките на проект “Овластяване на млади мигранти и бежанци чрез иновативни практики за по-включваща (пост) пандемична и (пост) кризисна България” с финансовата подкрепа на Фонд Активни граждани България по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (<https://www.activecitizensfund.bg/>). Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от “Политическа и гражданска обсерватория: миграция, дигитализация, климат” и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.